

QUADERN Dijous, 14 de novembre del 2013

CRÍTQUES. 5

OLLÉ davant d'una de les seves obres exposades a la Fundació Suñol.

ART

Aparença sense fonament

Ángela Molina

El terme *instal·lació* s'ha convertit en lloc comú dins del sistema de l'art. Ja els surrealistes es van dedicar a reunir objectes d'allò més estrafolari que col·locaven de la manera més inèdita en museus i galeries. Aquests muntatges—recordem els revolucionaris *displays* de Kiesler i Duchamp—exigien un espectador participatiu i estaven plens de sorpreses. Res no tenien a veure amb la típica museologia de la modernitat, que exhibia les tècniques adequades de "judici, presentació i protecció del patrimoni", en sales silencioses amb il·luminació uniforme, etiquetes normalitzades i un efusiu text mural amb el currículum de l'artista. En un marc tan previsible, a l'espectador li asseguraven que el que hi havia era neutral: l'obra d'art autònoma, l'apreciació estètica més enllà de qualsevol plantejament ideològic.

Els artistes del *happening*—hereus de l'expressionisme de Pollock i del *ready made*—i els minimalistes també van valoritzar el dispositiu: redefinir l'escultura, primer com a acció i després com a "emplaçament", a la manera d'una icona bizantina, amb una potent presència màgica. L'escultura-instal·lació esdevé en una estructura sense composició, capaç de crear un espai desproveït de qualsevol indicatiu figuratiu. La connexió de l'obra amb l'entorn (inclosos els temps real necessari per gaudir-ne) és l'efecte essencial, com un actor que produeix reaccions en el públic: la teatralitat. Ara bé, quan el treball de l'artista es redueix només a això, a *display*, quan el fonament de l'obra és simplement l'aparença, estem davant d'un nou model de significat (artístic), vacu i solipsista. Teatre sense actors.

L'obra de Bruno Ollé (1983), que es pot visitar al Nivell Zero de la Fundació Suñol, és fruit

d'un error, en el doble sentit: l'artista sosté seu treball sobre la poètica de la inutilitat (com va voler Samuel Beckett), però també és una obra desconnectada de l'espectador, inclosos els temps en què la mateixa obra es desplega: no hi ha "presencialitat", només objectes pobres i materials (fustes, trossos de plàstic, miralls, dibuixos) col·locats, això sí, amb un impecable sentit estètic. El títol de la instal·lació, *Hoy es siempre todavía*, al·ludeix a la possibilitat perpètua del temps, cosa que obliga l'espectador a una mirada "preobjectual", abstracta.

Davant l'obra d'Ollé, imaginem un entorn que és naturalista i llar, alhora recer d'un habitacle fràgil i precari, una estructura-

ritzó natural. Però és només aparença el que certifica la intenció inicial de la seva obra: el fracàs.

Radicalment diferent és la proposta del petit espai de Nogueras & Blanchard. *Typing (Me-canografía)* és el títol sota el qual es reuneixen les obres de Christopher Knowles (1959), artista precoç—diagnosticat amb un trastorn autista—, clau en l'avanguardia novaioquesa dels setanta al costat d'escenògrafs de la talla de Robert Wilson. L'artista nord-americà signa una sèrie d'intricats dibuixos en tres colors fets amb una màquina d'escriure elèctrica, que representen episodis de la seva vida íntima a través de frases i paraules que formen patrons geomètrics—a base de repetir la lletra inicial del seu nom—, publicats al seu dia en revistes i catàlegs. Un altre aspecte de la seva feina són els enregistraments, que revelen el seu vast univers d'obsessions, com repetit durant deu minuts el nom d'un president nord-americà i altres detalls banals de la seva vida. L'artista ho recita amb un to cerimonial i obsessiu.

A diferència de l'obra d'Ollé, en Knowles no hi ha empatia. No obstant això, en abandonar la galeria descobrim que, malgrat la seva parca posada en escena, el sentit i el candor de la seva obra estan fonamentats, que el significat de les seves paraules no està assegurat per la intenció que ha portat l'artista a pronunciar-les, sinó pel que adquireix en l'espai dels nostres intercanvis amb ella.

HOY ES SIEMPRE TODAVÍA
Bruno Ollé. Fundació Suñol
Nivell Zero. Barcelona
Fins al 28 de desembre

TYPING
Christopher Knowles. Nogueras & Blanchard. Barcelona
Fins al 22 de novembre

MARGINALIA

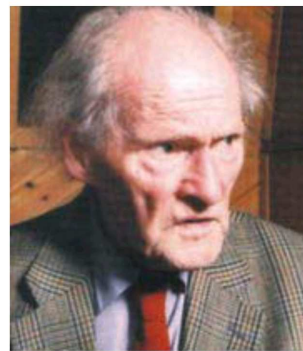
Gran poeta antipàtic

Jordi Llovet

Si no haguéssim llegit una bona part de la seva obra a l'antologia que han traduït Anna Crowe i Joan Margarit—l'un hi deu haver posat més anglès que poesia, l'altre més poesia que anglès, suposem—, el poeta gal·lès R. S. Thomas (1913-2000) ens mouria a una enorme antipatia: es va casar l'any 1940, però diuen que no va tocar mai la seva dona (misteriosament, ella va tenir un fill, com Maria); va viure sempre enmig de l'endurança més extrema—no va voler tenir cap altre giny modern que una nevera, i aquesta fins i tot la va llençar per la finestra perquè deia que feia molt soroll: la carn se li espallava al temps ardent—; renyava continuament els seus feligresos (vull dir que era pastor d'ànimes, com ho hauria pogut ser de cabres o d'ovelles) pel fet que tenien tractors, màquines de rentar la roba i televisors; era ultranacionalista—només ens amoina l'"ultra", no res més—, i, quan es va retirar de l'ofici d'eclesiàstic, es va emportar la seva dona—que no trigaria a morir de fred— a una casa en un dels indrets més gel·lids del país de Gal·les, Y Rhiw, dins de la qual el termòmetre pas-

patriòtica, cosa que Thomas va entendre perfectament quan va escriure: "No he demanat res més que una sola cosa / a qui disposa els camins de la vida / que la veritat fos sotmesa a la bellesa. / No m'ho van concedir". Potser els déus no li havien concedit aquesta gràcia l'any 1968, data del poema que he esmentat; però, amb els anys, Thomas es va decantar per una poesia cada cop menys vindicativa i més metafísica—la metafísica és la quieta vindicació dels homes que són conscients que un dia han de morir—, més espiritual, més religiosa: alguna cosa té Thomas de semblant a Rilke, en aquest sentit.

Per això al llibre *Laboratoris de l'esperit*, de 1975, s'hi poden llegir versos com aquests: "Jo vaig esdevenir aquell eremita / de les roques, vestint l'hàbit del vent / i de la boira. Hi havia dies / que, de tan bella, la buidor / s'havia d'emplenar". Un buit semblant és el que vol omplir, tothora, el poeta esmentat de Praga: en l'un i en l'altre hi ha una Presència que xucla amunt i deixa un buit a la terra; i el buit és poca cosa si afecta un home; ho és tot si la vida queda deserta dels senyals—naturale-

R. S. Thomas.

"La poesia de R. S. Thomas és de les més altes que ha donat Gal·les al segle XX"

Una altra cosa, ben diferent, és la seva poesia, una de les més altes que ha donat Gal·les al segle XX (en llengua anglesa, això sí, perquè Thomas no va arribar a dominar la llengua nacional fins als trenta anys), de vegades superior fins i tot a la de Yeats, que no era tan antipàtic, però també ho era. Un poema seu no recollit en l'antologia que comentem avui conté aquests versos magnífics: "Erem un poble, i encara ho som. / Quan haurem acabat de barallarnos per les engrunes / sota la taula, o rorregant els ossos / d'una cultura morta, ens alcarem, / i ens saludarem els uns als altres en una nova aurora". No està gens, però gens malament. No es fa bona poesia tan sols amb l'ànim abrindat per la causa

sa, més que els homes, en el cas de tots dos—que un dia van anunciar (i un ressò encara en parla) la creació primigènica. Això sembla que vulguin dir aquests versos, del poema *Una vida*: "Només visionari pel que fa / a la percepció d'un horitzó / enllà de l'horitzó. Ple de dubtes de Déu / i massa pusil·lanime per negar-lo".

Van proposar Thomas per al Nobel de Literatura l'any 1985, però el va guanyar Seamus Heaney. Quan Thomas va morir, aquell li va retre generós homenatge a Westminster, recordant, potser, aquests versos del clergue: "Cridava des de dalt talment un àngel / encallat en un lloc entre el cel i la terra".